

Aldersundersøkelse – røntgenundersøkelse av hånd og tenner for å fastsette alder.

Annen beskyttelse – tillatelse som kan gis til asylsøkere som faller utenfor Flyktningkonvensjonen, men som likevel har en flyktning-lignende bakgrunn som gjør at han eller hun har behov for beskyttelse.

Arbeidstillatelse – tillatelse til å ta arbeid i Norge. Arbeidstillatelse kan gis til personer over 15 år som fyller vilkårene for dette etter utlendingsloven.

Asyl – fristed for personer som med rette frykter forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller tilhørighet til en spesiell gruppe. Asyl innebærer blant annet beskyttelse mot å bli sendt tilbake til området der vedkommende har grunn til å frykte frykter forfølgelse. Asyl gir også visse rettigheter under oppholdet i asyl landet. Utlandinger som innvilges asyl i Norge, får status som flyktninger.

Asylsøker – person som på egen hånd og uanmeldt ber myndighetene om beskyttelse og anerkjennelse som flyktning. Personen kalles asylsøker inntil søknaden er avgjort.

Au pair – en person som får midlertidig opphold i inntil to år for å bo i en norsk familie mot tjenesteytelser. Målsettingen er at vedkommende får økt sine språk- eller fagkunnskaper og utvidet sin allmennutdannelse ved å få bedre kjennskap til Norge. Vedkommende må være mellom 18 og 30 år.

Avslag – vedtak som innebærer at vilkårene for den tillatelsen en søker har søkt om, ikke er oppfylt. Avslag som er fattet av norske utenriksstasjoner eller politiet, kan påklages til UDI. Avslag som er fattet av UDI som første instans, kan påklages til Utlendingsnemnda (UNE).

I asylsaker omfattes avslag av søknader som er avslått etter en realitetsbehandling, søknader som er avslått på bakgrunn av den nordiske passoverenskomsten, og søknader som er avslått fordi søkeren kommer fra et trygt første asyl land. Videre omfatter det saker der søkeren har søkt fra utlandet og av den grunn har fått avslag.

Bortvisning – vedtak om å nekte en utlending innreise til eller opphold i Norge. Vedtaket er ikke til hinder for senere innreise. Bortvisning må ikke forveksles med utvisning eller uttransportering fra landet.

Bosettingstillatelse – permanent oppholdstillatelse som kan gis til personer som har oppholdt seg i Norge i minst tre år med en type oppholds- eller arbeidstillatelse som kan danne grunnlag for bosettingstillatelse. Tillatelsen er ikke tidsbegrenset. Tillatelsen gir rett til varig opphold og generell adgang til å ta arbeid i Norge. Den gir også utvidet

vern mot bortvisning og utvisning. En bosettingstillatelse faller som hovedregel bort ved opphold i utlandet i mer enn to år.

Differensiert asylsaksbehandling – UDI deler søknadene om asyl inn i forskjellige kategorier på bakgrunn av situasjonen i de forskjellige landene.

Dublin-samarbeidet – omfatter personer som har fått vedtak i henhold til Dublin II-forordningen. Etter Dublin II-forordningen skal realitetsbehandlingen av en søknad foretas av ansvarslandet. Ansvar pålegges i hovedsak det landet der utlendingen først søkte asyl eller fikk utstedt en oppholdstillatelse eller et Schengen-visum. Forordningen har til formål å sikre at alle personer som leverer en søknad får behandlet denne, og at asylsøknaden kun behandles i ett av medlemslandene.

DUF – datasystemet for utlendings- og flyktningsaker. Et registreringssystem og saksbehandlingsverktøy for hele utlendingsforvaltningen.

Enslig mindreårig asylsøker (EMA) – asylsøker eller flyktning som er under 18 år, og som er uten foreldre eller andre med foreldreansvar i Norge.

Eurodac – et sentralt elektronisk fingeravtryksregister over utlandinger (hovedsakelig asylsøkere) som er registrert i et EU- eller EØS-land. Registeret var operativt fra 15. januar 2003, og gir bare mulighet til å sammenligne fingeravtrykk i henhold til Dublin II-forordningen. Formålet med registeret er å finne ut om en asylsøker tidligere har søkt asyl i et annet land som er tilknyttet Eurodac-registeret.

Familieinnvandring – oppholds- eller arbeidstillatelse som innvilges til nære familiemedlemmer av norsk borger eller utenlandsk statsborger med lovlig opphold i Norge.

Flyktning – i juridisk forstand omfatter begrepet "flyktning" overføringsflyktninger og asylsøkere som har fått innvilget asyl. I forbindelse med arbeid med flyktninger i Norge brukes begrepet på overføringsflyktninger og personer som har fått asyl, beskyttelse eller opphold på humanitært grunnlag etter søknad om asyl.

Første instans – den instansen som fatter første vedtak i en sak. I asylsaker er det alltid UDI. I en del andre oppholdssaker kan politiet i Norge eller norske utenriksstasjoner treffe første vedtak.

Henlagt – omfatter saker hvor det er fattet et henleggelsesvedtak. Grunnen til slike vedtak kan for eksempel være at søkeren har forsvunnet, at han eller hun har trukket søknaden, eller at søkeren av andre grunner ikke har fått status i saken sin.

Innvandrere – en person født i utlandet og fast bosatt i Norge, med begge foreldrene født i utlandet.¹⁵

IOM – International Organization for Migration er en organisasjon som UDI samarbeider med for å tilrettelegge for hjemreise for personer som har fått endelig avslag på asylsøknaden sin (frivillig retur), og for reise til Norge for overføringsflyktninger.

Klageinstans – den instansen som behandler klager på vedtak fattet av første instans. Når politiet i Norge eller norske utenriksstasjoner avslår en søknad, er UDI klageinstans. Når UDI avslår som første instans, kan vedtaket påklages til Utlendingsnemnda (UNE). I statsborgerskapsaker er Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) klageinstans.

Kollektiv beskyttelse – midlertidig oppholds- eller arbeidstillatelse som kan innvilges på kollektivt grunnlag i en masseflyktsituasjon, det vil si etter en gruppevurdering. Eventuelle asylsøknader kan stilles i bero i inntil tre år. Slik tillatelse danner ikke grunnlag for bosettingstillatelse (permanent oppholdstillatelse) de første fire årene.

Opphold av humanitære årsaker – tillatelse som kan gis til asylsøkere i tilfeller der det ikke er beskyttelsesbehov, men hvor det foreligger sterke menneskelige hensyn. Det kan være alvorlige helsemessige forhold, hensyn til mindreåriges situasjon eller sterk tilknytning til landet. Dette blir ofte sett i sammenheng med vanskelige forhold i hjemlandet, for eksempel i etterkant av en krigstilstand.

Overføringsflyktning – flyktning som får komme til Norge etter et organisert uttak, vanligvis i samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Etter forslag fra Regjeringen fastsetter Stortinget hvert år en kvote for hvor mange overføringsflyktninger Norge kan ta imot.

Praktikant – en tillatelse som skal gi utlendingen anledning til opplæring i et yrke. Det er et krav at arbeidet er av vesentlig betydning for vedkommendes kompetanse og inngår som en naturlig del av yrkesutdannelsen i hjemlandet. Tillatelsen kan fornyes og gis for inntil 2 år.

Realitetsbehandling – UDI vurderer søkerens behov for beskyttelse eller andre sterke menneskelige hensyn som kan gi opphold i landet. Se også Dublin-samarbeidet.

Schengen-samarbeidet – et samarbeid som innebærer at det ikke er passkontroll mellom en del europeiske land. Landene har en felles ytre grense. Et visum til

Schengen-området gjelder som visum til Norge og alle de andre europeiske landene som er med i samarbeidet.

Sesongarbeidstillatelse – gis til utlandinger som skal arbeide innen typisk sesongregulert virksomhet som for eksempel innhøsting i jordbruket, eller i forbindelse med ordinær ferieavvikling. Arbeidstillatelse for sesongarbeidere kan gis for inntil seks måneder i løpet av et kalenderår.

Statsborgerskap – en formell nasjonal tilhørighet som vanligvis oppstår ved fødselen. For å få norsk statsborgerskap må søkeren være minst 18 år, ha hatt fast bostedsadresse i Norge de siste sju årene, ha en hederlig vandel og ikke ha større bidragsgjeld. I noen tilfeller kan en person få stadfestet sin rett til norsk statsborgerskap hvis hun eller han gir melding om dette til Fylkesmannen. Til en viss grad kan en person ha både norsk og utenlandsk statsborgerskap. I Norge er det imidlertid bare det norske statsborgerskapet som teller.

Underholds krav – den som skal forenes med familie, må som hovedregel være sikret tilstrekkelig underhold. I praksis betyr dette at partene må dokumentere en inntekt som tilsvarer lønnsstrinn 1 i statens lønnsregulativ. Når en av partene er under 23 år, skal underholds krav oppfylles av hovedpersonen (den som bor i Norge). Underholds krav kan oppfylles ved arbeidsinntekt, egne midler eller trygdeytelser, eventuelt en kombinasjon av forskjellig typer inntekt. Sosialtøtte kan imidlertid ikke regnes som inntekt når man beregner om underholds kravet er oppfylt.

Utlendingsmyndighetene – den delen av norsk forvaltning som behandler saker etter utlendingsloven. Utlendingsmyndighetene omfatter Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE), politiet og enkelte utenriksstasjoner.

Utvisning – vedtak som innebærer at en utlending må reise ut av landet og bare kan komme tilbake hvis spesielle vilkår er oppfylt. Se også Bortvisning.

Vedtak – en avgjørelse truffet av et offentlig forvaltningsorgan som er bestemmende for rettigheter og plikter til privatpersoner.

Visum – tillatelse for visumpfiktige til å reise inn i Norge og resten av Schengen-området og oppholde seg der i inntil tre måneder.

48-timersprosedyre – behandling av asylsøknader fra personer som kommer fra land som UDI i utgangspunktet anser som trygge. 48-timersprosedyre sikrer en rask saksbehandling og hurtig hjemsendelse av personer som kommer til Norge av økonomiske/sosiale årsaker, og som ikke har beskyttelsesbehov.

¹⁵ Se også <http://www.ssb.no/emner/00/00/10/innvandring/>